

SAJTZ ANDRÁS AMATŐRCSILLAGÁSZT

A földtekén csak egy pont: $-21^{\circ}42'$ és $+46^{\circ}38'$. Az ezer lelket számláló falu, ahol Sajtz András lakik, csak a leg-részletesebb térképeken található. Nagyszalontától 20 km-re délre találjuk ezt az 1882-ben alapított települést, Ujfalut.

Sajtz András még nem volt két éves sem, amikor elérte a legutolsó nagy gyermekparalízis járvány. Megbénult és azóta csak tolókosziban képes mozogni, mások segítségével. Szülei és tanárai segítették, hogy elvégezhesse az általános iskola 9 osztályát. Azóta otthon van és egyedül bővíti ismereteit.

Az űrkutatás már kisgyerek korában érdekelte. 1979 őszén Kulín György egyik tévéműsorából leste el, miként lehet házilag kis távcsövet készíteni. Az Uránia Csillagvizsgálótól egy 30 és egy 35 mm átmérőjű objektívlencsét kapott, amelyekből két egyszerű Kepler-távcsövet készített. 1980 nyarán nézett először az égre ezen kis műszerekkel, s csodálatos élményt jelentett számára a napfoltok, a holdkráterek, a jupiterholdak megpillantása. Ezután a csillagképek megismerése, a bolygók megtalálása következett. Kósa-Kiss Attila biztatására 1982-ben kezdett amatőrcsillagászati észlelésekbe. Bár kis távcsöveit nagyon nehezen kezeli: változócsillagokat, üstökösöket követ $8^m, 0-8^m, 5$ -ig képes égi objektumokat megfigyelni/. Bekapcsolódott a meteorok megfigyelésébe és szorgalmasan figyeli a szabadszemes- és binokulár változókat. Mindez nem megy könnyen: szülei görditik ki a tiszta ég alá és vissza. Hidegben nem is tud sok időt az ég alatt tölteni, ezt nyári éjjelek aktív munkájával pótolja be. Az évek során az egyik legaktívabb meteor- és változócsillag észlelővé vált. Olvasóink 1983 óta ismerik nevét rovatainkból.

Kis könyvtárában ott van a Távcső Világa, rendszeresen járátja a Föld és Ég, a Meteor, a Draco és a Stiinta si Technica számait.

Nem könnyű a sorsa, de tartalmas életet igyekszik élni. A csillagászati észleléseken kívül néhány szakkönyv olvasása, csillagászati cikkek gyűjtése valamint a sci-fi könyvek érdeklők. Kiváló rajzkészségét sci-fi képregények készítésére is fordítja. - a maga örömeire.

Bandinak érthető módon a levelezés jelent a legtöbbet, így tarthat baráti kapcsolatokat, értesülhet csillagászati jelenségekről, észlelései fogadtatásáról. Címe: 2994 Satu-Nou, Nr. 418, Com: Misca, Románia. Miután a határtól csak 17 km-re lakik, felkeresése sem jelenthet gondot.

Nagyon fontos neki az olvasás is. Könyveivel tartaná a kapcsolatot a világgal, de sajnos kevés a könyve! Olvasóink bizonyára tudnának neki segíteni ebben...

KESZTHELYI SÁNDOR - MIZSER ATTILA

AMATŐRCSILLAGÁSZ KLUBOK BRAZILIÁBAN

A Meteor 1984 decemberi számában Jean Nicolini barátom már aránylag részletesen beszámolt a nálunk folyó amatőrcsillagászati munkáról, annak történetéről, de volt néhány olyan dolog, amely már csak terjedelmi okok miatt sem kerülhetett bele abba a cikkbe. Ezért szeretném most kicsit kiegészíteni az ott leírtakat.

Országunk 8.511.965 km²-es területe gyakorlatilag minden éghajlati övet felölel: az egész északi területet sűrű egyenlítői erdő borítja, északkeleten hatalmas sivatagok terülnek el /melyek csillagászati obszervatóriumok számára is ígéretesnek tűnnek, de gyakorlatilag még egyáltalán nincsenek feltérképezve ilyen szempontból/. A középső részen a trópusi klíma "zöld pokla" borít mindent, míg a déli vidékek rettegett telei örök emlék marad azoknak, akiknek részük volt bennük. Az északi határ mellett még meg lehet pillantani a Polarist, de a déli vidékeken már a déli pólus van 30° magasságban!

Amilyen változatos az éghajlat és a földrajzi adottságok, annyira eltérőek a különböző amatőrcsillagász szervezetek lehetőségei és eredményei is. Az időben elsőt 1947-ben alapították, majdnem pontosan az Egyenlítőn, Fortaleza-ban. A Csillagászat Brazíliai Baráti Köre /SBAA/ azóta is aktív: rendszeresen kiadja havi körlevelét, a Zodiác-ot s rendszeresen szervez előadásokat, kiállításokat, megbeszéléseket úgy az érdeklődők, mint a megfigyelő amatőrök vagy az iskolások számára. Fortaleza mondhatja a magáénak a legtöbb magáncsillagvizsgálót is. Számuk meghaladja a féltucatot. Néhány - mint pl. a Dr. Francisco Coelho Filho által alapított és működtetett Aldebaran Obszervatórium - nagy tradíciókat mondhat magáénak. Az újabb csillagvizsgálók közé tartozik a rendkívül jól felszerelt Giordano Bruno Obszervatórium /ld. Sky and Telescope, 1984 június/.

Dél felé haladva Recife-be érünk, amely az amatőr tevékenység másik nagy központja. Itt található a Tanulók Csillagászati Klubja /CEA/, melyet 1972-ben alapított a holland szármá-

zású Jorge Polman, aki csak néhány évi tanításra jött el hazájából, de Braziliában telepedett le véglegesen. A CEA nagyon szép klubházat mondhat magáénak irodákkal, előadó termekkel, könyvtárral fotólaborral. Kétkupolás tetőteraszán egy 25 cm-es Newton távcsövet és egy 15 cm-es refraktort találhatunk és több kisebb hordozható műszer is a tanulók rendelkezésére áll. A szervezett munkacsoportok főleg változómegfigyeléssel, napfoltszámlálással, hold- és kisbolygó-okkultáció megfigyeléssel foglalkoznak. A kezdők számára minden évben alapfokú csillagászati tanfolyam indul. A városban három másik, kisebb klub is működik, de ezek jelentősége és ténykedése minimális.

Belo Horizontében található tudomásom szerint az egyetlen, fotoelektromos fotométerrel felszerelt amatőr obszervatórium, melyet Kleber Almeida és Marcelo Moura hozott létre és működtet mind a mai napig. A 30 cm-es Cassegrain főműszer mellé egy 15 cm-es vezető Newton van felszerelve s az adatgyűjtést és redukálást egy személyi számítógép végzi. Külön említést érdemel a jól felszerelt fotólabor.

A legnagyobb és legnépesebb brazil amatőr klub Rio de Janeiro Csillagászati Klubja /CARJ/. Az 1976-ban alapított klub jól szervezett havi programsorozata igazi élményt jelent tagjainak. A titok kulcsa az, hogy fenntartásában és fejlesztésében nagyon aktívan közreműködnek a Rio de Janeiro Nemzeti Obszervatórium hivatásos csillagásza is.

Sao Paulo a legnagyobb brazil település - lakossága meghaladja a 12 milliót. Az ipari tevékenység miatt a légköri- és fényszennyezés egyaránt igen jelentős, úgyhogy az itt működő Amatőrcsillagászati Egyesület /UAA/ erőfeszítései alighanem hiábavalók a gyakorlati tevékenység terén! Igaz, tíz év folyamatos és lankadatlan munkája áll mögöttük - főleg távcsőépítéssel, mechanika konstruálással és segédeszközök tervezésével foglalkoznak - de ennek alig-alig van látszatja a megfigyelések darabszámában vagy minőségében.

Sao Paulo közelében található Campinas, ahol a Jean Nicolini által irányított Osservatorio do Capricornio van. Mivel ezt kollégám már részletesen bemutatta, nem is vesztegetek rá több szót. Annyit azonban érdemes még megemlíteni, hogy a "Capricornio" munkájába a közelmúltban - talán a Halley üstö-

kös hatására - Nelson Travník is bekapcsolódott, aki hosszú évekig működtette - végül felszámolta - Juiz de Fora városában a "Flammarion Magánobszervatóriumot". Visszatérése mindenképpen nagy nyereség az egész brazil amatőrmozgalom számára.

Campinas közelében - annak árnyékában - éldegél a negyedikévenkénti megfigyelési bulletint kiadó Sumaré Csillagászati Klub.

Utunkat továbbra is déli irányba folytatva Curitiba-ban találjuk magunkat s itt még véletlenül sem kerülhetjük el az OACEP-et a Paraná Állam Főiskolájának Planetáriumát és Obszervatóriumát. A José M. L. da Silva által irányított OACEP főleg a változócsillag megfigyelések területén jeleskedik - bár néhány éve erősen csökkent a megfigyelőkedv. A planetárium lehetőségeit felhasználva komoly ismeretterjesztő tevékenységet is folytatnak.

Porto Allegre a brazil szövetségi államok legdélebbi tagjának fővárosa. A város csillagászati társasága /SARG/ főleg az iskolákban fejt ki jelentős tevékenységet, de nagy az előadások száma és közönsége is. Bár mindössze öt éve alakult, máris nagy visszhangot kiváltó előadássorozatokat szerveztek a csillagászati kultúrtörténet, a tudományos észlelések objektív értékelhetősége vagy az exobiológia témájában. Az észlelők esetenként csoportos megfigyelést szerveznek a sűrű fedések, kisbolygó okkultációk megfigyelésére vagy a meteorrajok aktivitásának meghatározására. Brazília déli részén azonban csillagászati szempontból annyira kedvezőtlenek az időjárási körülmények, hogy az 1984-es Orionida aktivitás megfigyelésének kivételével minden expedíció kudarcot vallott! Az Orionida aktivitás - a közeledő Halley üstökös ellenére - azonban csak átlagos mértékű volt.

A fentiekén kívül több kisebb - vagy egészen parányi - klub létezik /vagy ezt állítja magáról/, de ezek hol megszűnnek, hol újraalakulnak, gyakran ugyanazzal a tagsággal.

Rajtuk kívül még számos magányos farkast is távcső mellett talál az éjszaka. Így pl. meg kell említeni Vicente F. A. Neto-t és üstökösfigyelésre kialakított csillagvizsgálóját.

A Brazil Csillagászati Szövetség /UBA/ nemzeti szinten koordinálja a klubok tevékenységét és az összetartó kapocs

szerepét tölti be. 1970-ben alakult, kéthavonta kiadásra kerülő bulletinje - a Csillagászati Közlemények - elsősorban ezt a célt szolgálja. Munkáját szoros együttműködésben végzi az Ibér-amerikai Csillagászati Ligával, melynek fő célja, hogy a latin - elsősorban a spanyol és portugál - nyelvet beszélő amatőr csillagászokat tömörítse. Bár a szervezet egy időben csak formailag létezett, a közelmúltban aktivizálódott s a Méridá-ban /Venezuela/ levő vezetőség határozott program megvalósításába kezdett.

Remélem, ezzel a pár sorral sikerült hazánk amatőréletét egy újabb irányból bemutatni. Köszönetet mondok Papp Jánosnak a cikk megírásánál nyújtott segítségéért és magyarra fordításáért!

LUIZ AUGUSTO L. da SILVA
PORTO ALEGRE, BRAZILIA

COMET HALLEY 1982i

R. Bouma és G. Thompson /Queensland/ szabadszemes csóvahossz becslései április 15-19 között 15-25 fok közti folyamatos növekedést mutattak. Az április 24-i teljes holdfogyatkozás idején 35°-os csóvahosszt láttak, ugyanakkor T. Lovejoy 43°-os csóváról számolt be. G. Emerson /Colorado, USA/ 30 cm-es f/1,8-as Schmidt teleszkóppal készült felvételei /ápr. 30-máj. 2/ 20'-es ellencsövet mutatnak valamint két 30°-os porcsövet, egymástól 10°-os pozíciószögben. További vizuális fényességbecslések: ápr. 17,06 UT, 2^m,5 /V.F. de Assis Neto, Brazília/; 19,18 2^m,7 /de Assis Neto/; 21,35 3^m,4 /D.W.E. Green, Új-Zéland/; 24,53 3^m,6 /Green/ a teljes holdfogyatkozás alatt/; 25,82 4^m,3 /R. Fleet, Zimbabwe, holdfény-nél/; 27,86 4^m,9 /G.M. Hurst, Anglia, 10x50 B/; 29,81 4^m,4 /Fleet, Dél-Afrika/; máj. 3,12 4^m,6 /Green, USA/.

IAU C. 4209 - MZS

ADOK VESZEK

ELADÓ igényesnek 125/1000-es Newton reflektor, prizmával, parallaktikus állvánnyal, akromatikus keresőtávcsővel, két db. /10, 20 mm-es/ okulárral. Irányár: 8500 Ft.

Angyal Gábor
1087 Budapest
Stróbl Alajos u. 7/f
/tel. 133-369 este/

VENNÉK 16 mm-es Zeiss orthoszkopikus okulárt.

Mizser Attila